SISÄMINISTERIÖ
INRIKESMINISTERIET

LAUSUNTO

Ministeriön kansainvälisten asioiden yksikkö **15.11.2016**

Puolustusvaliokunta

HE 225/2016 vp - Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sotilastapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta, tapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta kriisinhallintatehtävässä ja sotilaallisesta kriisinhallinnasta annetun lain 20 §:n muuttamisesta

On erityisen ajankohtaista ja Suomelle arvokasta, että kyseinen hallituksen esitys on sekä ajallisesti että sisällöllisesti samansuuntainen Euroopan unionin Globaalistrategian turvallisuutta ja puolustusta koskevan toimeenpanosuunnitelman (14.11.2016 / 14392/2016) kanssa, jossa painottuvat kriisinhallinnan kokonaisvaltaisuus, siviili-sotilas -synergia ja -yhteistoiminnallisuus sekä yhteiset operaatiot lähitulevaisuuden kehityksenä. Suomi osoittaa erityistä edelläkävijän rooliaan säätäessään yhteisen tai samankaltaisen toiminnan seurauksiin vastaamisesta jo nyt ja paljon aiemman käsityksemme kehityksestä perusteella.

Sisäministeriö käsittelee lain siviilihenkilöstön osallistumisesta kriisinhallintaan (1287/2004) mukaisesti kansainvälisen osallistumisen edellytyksiin eli kansallisiin valmiuksiin kuuluvat asiat. Käytännössä sisäministeriö ja sen tulosohjaukseen kuuluva Kriisinhallintakeskus kouluttaa, rekrytoi, varustaa, lähettää ja toimii työantajana suomalaisille siviilikriisinhallinnan asiantuntijoille 15 eri operaatiossa. Valtiotyönantajan edustajana Kriisinhallintakeskus huolehtii myös nimittämiensä ja lähettämiensä asiantuntijoiden työterveyden järjestämisestä sekä vakuuttamisesta. Näin toimeenpannaan ulkoasiainministeriön ulko- ja turvallisuuspoliittisin perustein tehdyt Suomen osallistumispäätökset.

Kansainväliset turvallisuuden toimintaympäristöt, tilannekuva ja tehtävät ovat muuttuneet yhä vaativammaksi, vaarallisemmaksi sekä samankaltaisemmaksi sotilaallisessa ja siviilikriisinhallinnassa. Kehitys vahvistuu edelleen, kun kansainvälinen yhteisö lisää tai käynnistää uusia toimia Irakissa, Libyassa ja Syyriassa, Afrikan eri osissa tai uusissa kriiseissä ja konflikteissa.

Sisäministeriö tukee kokonaisvaltaista käsitystä ja laajan turvallisuuden näkökulmaa, jonka mukaisesti hallituksen esitys eduskunnalle (HE 225/2016 vp) näkee sotilaallisen kriisinhallinnan (2.2) ja siviilikriisinhallinnan (2.3.) olosuhteiden ja riskien samankaltaisuuden sekä sisällyttää uuden lain koskemaan sekä sotilaalliseen kriisinhallintaan että siviilikriisinhallintaan ja Euroopan unionin rajaturvallisuusviraston toimintaan osallistuvia henkilöitä.

Sisäministeriö tukee esityksessä myös siviilikriisinhallinnassa uutta oikeutta ja mahdollisuutta psyykkiseen tukeen henkisen reaktion, haitan tai vamman korjaamiseksi. Kun henkinen reaktio sotilaallisen kriisinhallinnan tehtävässä liittyy tilannekohtaiseen post-traumaattiseen tapahtumaan, on siviilikriisinhallinnan 1-3 vuotta kestävissä tehtävissä suurempi mahdollisuus palveluksen ja olosuhteiden tuottamaan kumulatiiviseen rasitukseen.

Kansainvälisiin pelastustehtäviin lähetettyihin asiantuntijoihin ja pelastajiin sovelletaan jo siviilikriisinhallintalain mukaista julkisoikeudellista palvelussuhdetta ehtoineen, jolloin uusi laki koskee myös heitä. Tämä on myönteistä siksikin, että toimintaympäristön muutos ja vaativammat tehtävät koskevat myös kansainvälisiä pelastustehtäviä.

Hallitus antoi eduskunnalle kesäkuussa esityksen sisäministeriön hallinnonalan kansainvälisen avun antamista ja vastaanottamista koskevan lainsäädännön muuttamiseksi (HE 107/2016 vp). Esityksen tavoitteena on tehdä tarvittavat muutokset sisäministeriön toimialan lainsäädäntöön, jotta Suomi voisi osallistua täysimääräisesti kansainvälisen avun antamisen ja vastaanottamisen tilanteisiin sisäministeriön hallinnonalalla. Puolustusvaliokunta on aiemmin syksyllä kuullut sisäministeriötä tästä esityksestä.

Tarkoitus on, että nyt ehdotettavaa lakia tapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta kriisinhallintatehtävässä sovellettaisiin myös kansainvälisen avun antamiseen osallistuviin poliisimiehiin ja Euroopan unionin yhteisvastuulausekkeeseen perustuvaa rajaturvallisuusapua toisessa EU-jäsenvaltiossa antaviin rajavartiomiehiin. Poliisilakiin ja rajavartiolakiin voitaisiin siten ottaa tarvittavat soveltamisalasäännökset.

Erikseen on mainittava, että tehty esitys on käsitelty hyvässä hallinnon alojen ja viranomaisten välisessä yhteistyössä Sotilastapaturma-asiain neuvottelukunnassa, joka valmistelun aikana täydensi kokoonpanoaan. Laajasta ja osallistavasta valmistelusta kiitos kuuluu erityisesti Valtiokonttorille neuvottelukunnan puheenjohtajana.

Rauhanturvaamisen 60-vuotisjuhlavuotta vietetään mm. Lahden pääjuhlassa yhdessä sotilaallisen rauhanturvaamisen ja kriisinhallinnan sekä mm. poliisirauhanturvaamisen ja siviilikriisinhallinnan asiantuntijoiden kesken. Vastaavasti puolustushallinnossa ansiokkaasti valmisteltu veteraanistatuskysymys tulee käsitellä myös siviilikriisinhallinnassa.

LIITTEET **Suomen osallistuminen siviilikriisinhallintaan, tilanne 15.11.2016**

Siviilikriisinhallinnan asiantuntijoiden taustaorganisaatiot, tilanne 15.11.2016

Ulkoisen ja sisäisen turvallisuuden yhteys, kokonaisvaltainen käsitys - esitys, SM (selonteoista)

SUOMEN OSALLISTUMINEN KANSAINVÄLISEEN SIVIILIKRIISINHALLINTAAN

2016-11-15

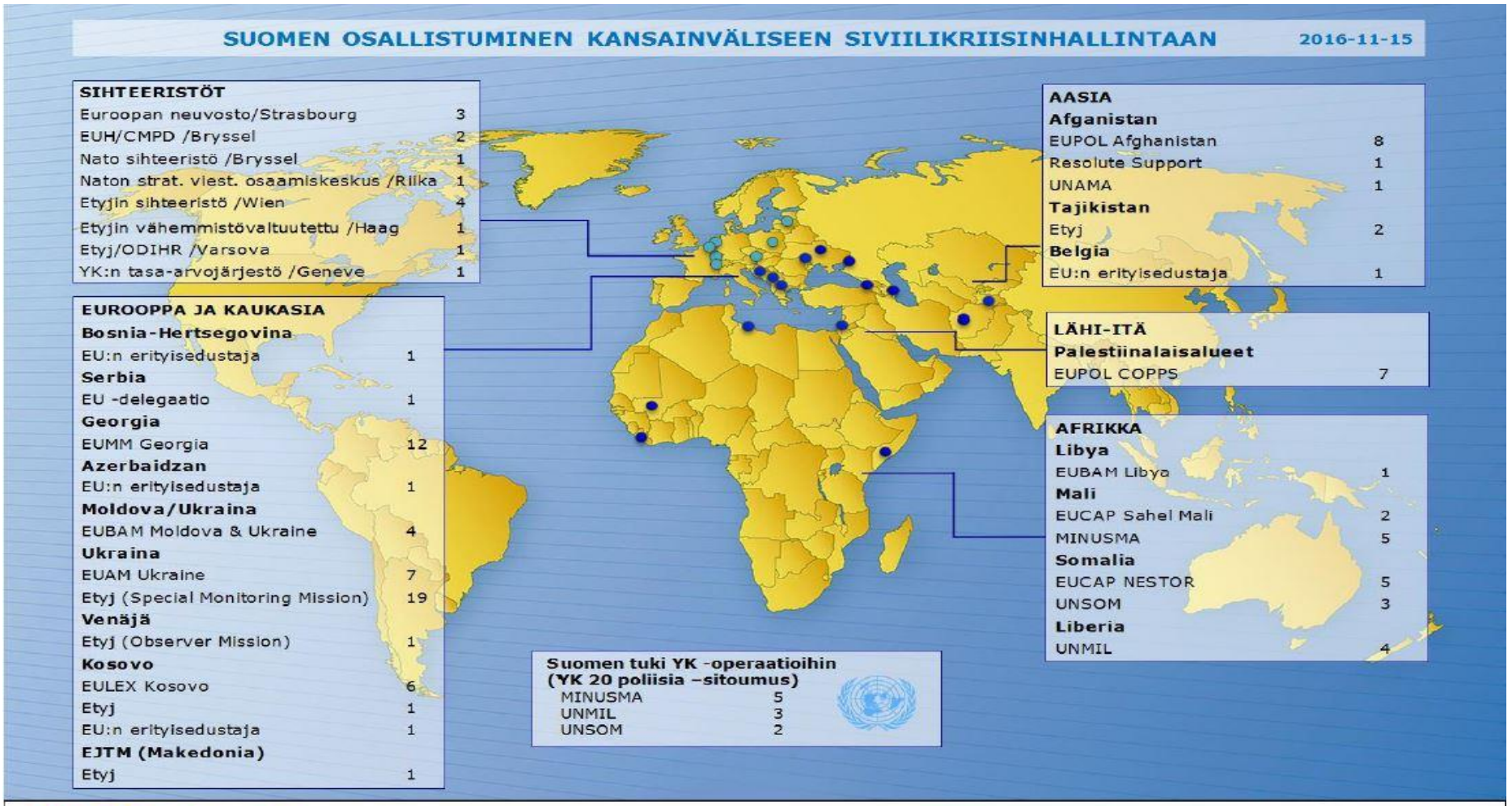

SIHTEERISTÖT	
Euroopan neuvosto/Strasbourg	3
EUH/CMPD /Bryssel	2
Nato sihteeristö /Bryssel	1
Naton strat. viest. osaamiskeskus /Riika	1
Etyjin sihteeristö /Wien	4
Etyjin vähemmistövaltuutettu /Haag	1
Etyj/ODIHR /Varsova	1
YK:n tasa-arvojärjestö /Geneve	1

EUROOPPA JA KAUKASIA	
Bosnia-Hertsegovina	
EU:n erityisedustaja	1
Serbia	
EU -delegaatio	1
Georgia	
EUMM Georgia	12
Azerbaidzan	
EU:n erityisedustaja	1
Moldova/Ukraina	
EUBAM Moldova & Ukraine	4
Ukraina	
EUAM Ukraine	7
Etyj (Special Monitoring Mission)	19
Venäjä	
Etyj (Observer Mission)	1
Kosovo	
EULEX Kosovo	6
Etyj	1
EU:n erityisedustaja	1
EJTM (Makedonia)	
Etyj	1

AASIA	
Afganistan	
EUPOL Afghanistan	8
Resolute Support	1
UNAMA	1
Tajikistan	
Etyj	2
Belgia	
EU:n erityisedustaja	1

LÄHI-ITÄ	
Palestiinalaisalueet	
EUPOL COPPS	7

AFRIKKA	
Libya	
EUBAM Libya	1
Mali	
EUCAP Sahel Mali	2
MINUSMA	5
Somalia	
EUCAP NESTOR	5
UNSOM	3
Liberia	
UNMIL	4

Suomen tuki YK -operaatioihin (YK 20 poliisia –sitoumus)	
MINUSMA	5
UNMIL	3
UNSOM	2

CMCFinland

Asiantuntijoita 109; naisia 43, miehiä 66

SISÄMINISTERIÖ / INRIKESMINISTERIET	Poliisi	34	OIKEUSMINISTERIÖ	Syyttäjä	2		UM	5	VALTIOVARAINMINISTERIÖ / FINANSMINISTERIET / MINISTRY OF FINANCE	VM	1	Muu julkishallinto	8
	RVL	4		Vankeinhoito	2					Tulli	4	Muu (yksityinen sektori)	40
	SM muu	6										Kansalaisjärjestö	4

Siviilikriisinhallinnan asiantuntijoiden taustaorganisaatiot ja operaatiotilanne 15.11.2016

Taustaorganisaatio	Henk.		
SM, CMC	3		
SM, maahanmuutto	2		
SM, poliisi	34		
SM, RVL	3		
SM, RVL (evp)	1	39,4 %	SM hallinnon ala
UM	5		
OM	0		
OM, muu	0		
OM, syyttäjä	2		
OM, tuomari	0		
OM, vankeinhoito	2	3,7 %	OM hallinnon ala
VN	1		
PLM	4		
PLM (evp)	3		
VM	1		
VM, tulli	4		
Kansalaisjärjestö	4		
Muu*	32		
Muu (yliopisto, tutkimuslaitos)	2		
Yksityinen sektori	6		
Yht.	109		
valtio	58,7	%	
kunta	0,0	%	
kansalaisjärjestö	3,7	%	
yksityinen sektori	5,5	%	
muu	31,2	%	
Naisia	39,4	%	

SIHTEERISTÖT	
Euroopan neuvosto/Strasbourg	3
EUH/CMPD /Bryssel	2
Nato sihteeristö /Bryssel	1
Naton strat. viest. osaamiskeskus /Riika	1
Etyjin sihteeristö /Wien	4
Etyjin vähemmistövaltuutettu /Haag	1
Etyj/ODIHR /Varsova	1
YK:n tasa-arvojärjestö /Geneve	1
ETYJ	
OSCE Mission in Kosovo	1
OSCE Office in Tajikistan	2
OSCE Special Monitoring Mission	19
OSCE Observer Mission	1
OSCE Mission to Skopje	1
NATO	
Resolute Support	1

EU	
EUAM Ukraine	7
EUBAM Libya	1
EUBAM Moldova&Ukraine	4
EUCAP Nestor	5
EUCAP Sahel Mali	2
EULEX Kosovo	6
EUMM Georgia	12
EUPOL Afghanistan	8
EUPOL COPPS	7
EU -delegaatio Serbia	1
EUSR Bosnia-Herzegovina	1
EUSR for Central Asia	1
EUSR Kosovo	1
EUSR South Caucasus & Georgia	1
YK	
MINUSMA	5
UNAMA	1
UNMIL	4
UNSOM	3

"Kokonaisvaltaisuus" = "Ulkoinen ja sisäinen"

tausta

2015 - 2016

Suomen kokonaisvaltainen kriisinhallintastrategia

2009

VNK, UM, PLM/PE, SM, OM

Suomi jatkaa aktiivista osallistumistaan kansainväliseen kriisinhallintaan. Hallitus korostaa sotilaallisen ja siviilikriisinhallinnan sekä kehitysyhteistyön, humanitaarisen avun ja rauhanvälityksen yhteensovittamista. **Ratkaisujen Suomi. Hallituksen strateginen ohjelma 29.5.2015**

Suomi vaikuttaa, erityisesti Lähi-idässä, Afganistanissa ja Afrikassa, perussyihin, joiden vuoksi ihmiset joutuvat lähtemään asuinsijoiltaan. Suomi osallistuu poliittisten ratkaisujen etsimiseen ja sotilaallisiin ja siviilikriisinhallintatoimiin lähtö- ja kauttakulkumaissa. Näin vaikutetaan näiden maiden hallinnon kykyyn ehkäistä ja hillitä vakavaa rikollisuutta, väkivaltaa, ihmissalakuljetusta ja terrorismia. **Valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko, 2016**

Suomi toimii kansainvälisessä yhteistyössä kokonaisvaltaisen kriisinhallinnan tavoitteiden vahvistamiseksi. Turvallisuusriskit ovat yhä useammin läsnä, ja otetaan osallistumisessa huomioon [...] Lisäksi nähdään operaatioita, joihin sisältyy sekä sotilaallista että siviilikriisinhallintaa. Euroopan unioni toteuttaa erityyppisiä, uudenlaisiakin kriisinhallintaoperaatioita, jotka voivat olla kooltaan pieniä, mutta vaikutukseltaan kohdennettuja. Suomen osallistuminen EU:n operaatioihin on tärkeää. **Valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko, 2016**

Suomi jatkaa aktiivista osallistumista kansainväliseen kriisinhallintaan. Kyse on Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittisesta vaikuttamisesta ja kansainvälisestä yhteistyöstä. Sotilaallisella kriisinhallinnalla kehitetään samalla puolustusvoimien omia suorituskykyjä ja valmiuksia. Siviilikriisinhallinta on tärkeä painopiste myös siksi, että kriisinhallintaosallistumisessa painottuu kohdemaiden oman kapasiteetin, oikeusvaltiokehityksen ja hyvän hallinnon tukeminen. **Valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko, 2016**

Välimeren tilanteen kärjistyttyä vuoden 2015 aikana EU ryhtyi erityisiin toimiin vaikuttaakseen Afrikasta tapahtuneen säännösten vastaisen maahantulon perussyihin ja seurauksiin. EU on jo linjannut, että laittoman maahantulon lähtö- ja kauttakulkumaissa toimivia siviilikriisinhallintaoperaatioita muun muassa Afrikassa laajennetaan, niiden tehtäviä vahvistetaan ja uusien operaatioiden tarvetta harkitaan.
Siviilikriisinhallinta on sisäisen turvallisuuden työtä ulkoisessa ympäristössä jo siksi, että puolet asiantuntijoista on poliisin, rajan, Tullin ja oikeushallinnon henkilöstöä. Euroopan unionissa vastaava luku on 70 prosenttia. Suomalaiset siviilikriisinhallinnan asiantuntijat, vuosittain noin 120 ihmistä, työskentelevät konfliktimaissa vakavan rikollisuuden, kuten terrorismin ja ihmissalakuljetuksen vastaisissa tehtävissä. Ennen kaikkea he kehittävät lähtömaiden hallinnon kykyä ehkäistä ja hallita ongelmia kaukana Euroopasta ja Suomesta. Siviilikriisinhallinta vaikuttaa ongelmiin lähtö- ja kauttakulkumaissa ja siten estää rikollisen toiminnan kasvua ja leviämistä laajemmin. **Valtioneuvoston selonteko sisäisestä turvallisuudesta, 2016**

SISÄMINISTERIÖ
INRIKESMINISTERIET